

בקי צור

ללמוד להבין ולזכור

מסכת יבמות דף כב

לע"נ מרת פנינה (פסיה) ברן ע"ה

הערה חשובה: המילים המודגשות הן תמצית העניינים וניתן לקרוא אותן בפני עצמן כסיכום מהיר.

דף כב

שניות דבי רבי חייא

בבית מדרשו של רבי חייא למדו, שגם הנשים הבאות הן בכלל שניות לעריות שאסרו חכמים.

א-ב. דור שלישי בבנו ובבתו [=נינות שלו].

בת בנו ובת בתו אסורות לו מהתורה.

שנאמר, "עֲרֹתָ בֵּת בְּנֶךָ אוּ בֵּת בְּתֻלָּתְךָ לֹא תִגְלַח עֲרֹתָוּ כִּי עֲרֹתָדָה הִנָּה" (ויקרא י"ח י').

וכדי שלא יפגע בבת בנו ובבת בתו, אסרו חכמים גם את **בת בן בנו**, ואת **בת בן בתו**.

והן נקראות דור שלישי לבנו או לבתו, שבנו או בתו דור ראשון, ובן בנו או בן בתו דור שני, ובת בן בנו או בת בן בתו דור שלישי.

והתחיל מנין הדורות בבנו ובתו, כי איסור שלהם מכוחו.

ג-ד. דור שלישי בבן אשתו ובבת אשתו [=נינות אשתו].

בת בן אשתו ובת בת אשתו אסורות לו מהתורה.

שנאמר, "עֲרֹת אִשָּׁה וּבִתָּהּ לֹא תִגְלַח אֶת בֵּית בְּנֶהּ וְאֶת בֵּית בְּתֻלָּתָהּ לֹא תִקַּח לְגִלּוֹת עֲרֹתָהּ שְׂאֵרָה הִנָּה זָמָה הוּא" (ויקרא י"ח י"ז).

וכדי שלא יפגע בבת בן אשתו ובבת בת אשתו, אסרו חכמים גם את **בת בן אשתו**, ואת **בת בן בת אשתו**.

והן נקראות דור שלישי, שבן אשתו או בת אשתו דור ראשון, ובן בן אשתו או בן בת אשתו דור שני, ובת בן בן אשתו או בת בן בת אשתו דור שלישי.

והן נקראות דור שלישי, שבן אשתו או בת אשתו דור ראשון, ובן בן אשתו או בן בת אשתו דור שני, ובת בן בן אשתו או בת בן בת אשתו דור שלישי.

והן נקראות דור שלישי, שבן אשתו או בת אשתו דור ראשון, ובן בן אשתו או בן בת אשתו דור שני, ובת בן בן אשתו או בת בן בת אשתו דור שלישי.

והן נקראות דור שלישי, שבן אשתו או בת אשתו דור ראשון, ובן בן אשתו או בן בת אשתו דור שני, ובת בן בן אשתו או בת בן בת אשתו דור שלישי.

והן נקראות דור שלישי, שבן אשתו או בת אשתו דור ראשון, ובן בן אשתו או בן בת אשתו דור שני, ובת בן בן אשתו או בת בן בת אשתו דור שלישי.

והן נקראות דור שלישי, שבן אשתו או בת אשתו דור ראשון, ובן בן אשתו או בן בת אשתו דור שני, ובת בן בן אשתו או בת בן בת אשתו דור שלישי.

והן נקראות דור שלישי, שבן אשתו או בת אשתו דור ראשון, ובן בן אשתו או בן בת אשתו דור שני, ובת בן בן אשתו או בת בן בת אשתו דור שלישי.

והן נקראות דור שלישי, שבן אשתו או בת אשתו דור ראשון, ובן בן אשתו או בן בת אשתו דור שני, ובת בן בן אשתו או בת בן בת אשתו דור שלישי.

והן נקראות דור שלישי, שבן אשתו או בת אשתו דור ראשון, ובן בן אשתו או בן בת אשתו דור שני, ובת בן בן אשתו או בת בן בת אשתו דור שלישי.

והן נקראות דור שלישי, שבן אשתו או בת אשתו דור ראשון, ובן בן אשתו או בן בת אשתו דור שני, ובת בן בן אשתו או בת בן בת אשתו דור שלישי.

והן נקראות דור שלישי, שבן אשתו או בת אשתו דור ראשון, ובן בן אשתו או בן בת אשתו דור שני, ובת בן בן אשתו או בת בן בת אשתו דור שלישי.

והן נקראות דור שלישי, שבן אשתו או בת אשתו דור ראשון, ובן בן אשתו או בן בת אשתו דור שני, ובת בן בן אשתו או בת בן בת אשתו דור שלישי.

והן נקראות דור שלישי, שבן אשתו או בת אשתו דור ראשון, ובן בן אשתו או בן בת אשתו דור שני, ובת בן בן אשתו או בת בן בת אשתו דור שלישי.

והן נקראות דור שלישי, שבן אשתו או בת אשתו דור ראשון, ובן בן אשתו או בן בת אשתו דור שני, ובת בן בן אשתו או בת בן בת אשתו דור שלישי.

והן נקראות דור שלישי, שבן אשתו או בת אשתו דור ראשון, ובן בן אשתו או בן בת אשתו דור שני, ובת בן בן אשתו או בת בן בת אשתו דור שלישי.

והן נקראות דור שלישי, שבן אשתו או בת אשתו דור ראשון, ובן בן אשתו או בן בת אשתו דור שני, ובת בן בן אשתו או בת בן בת אשתו דור שלישי.

והן נקראות דור שלישי, שבן אשתו או בת אשתו דור ראשון, ובן בן אשתו או בן בת אשתו דור שני, ובת בן בן אשתו או בת בן בת אשתו דור שלישי.

דורות נוספים בשניות של רבי חייא

רב אשי נסתפק לפני רב כהנא בשניות אלו,

האם יש להן הפסק, ורק דורות אלו שהזכיר אסורים ולא יותר, או שאין להן הפסק, וגם דורות רחוקים יותר אסורים. **ולא נפשט הספק.**

ואין להביא ראיה מדברי רב, שארבע נשים בלבד יש להן הפסק. כי אפשר שדיבר רב רק בשניות הנזכרות בברייתא.

וכמו כן אין להביא ראיה מלשון שניות של רבי חייא, שאמר דור שלישי ודור רביעי, ומשמע דורות אלו ולא יותר. כי אפשר שהכוונה מדורות אלו ואילך.

איסור עריות ואיסור שניות בגרים

מדין תורה, גר שנתגייר נחשב כקטן שנולד מעצמו, ואין לו קורבה לשום אדם, ומעיקר הדין הוא מותר בכל קרובותיו.

אלא כדי שלא יאמרו, היאך יתכן שקודם גירות הם אסורים בקרובות, כדין נוכרים שהם מוזהרים על העריות, ולאחר גירות הם מותרים בהן, וכי באים מקדושה חמורה לקדושה קלה, לפיכך גזרו בהם, שיהיו אסורים בכל הקרובות.

ואמר רבא לרב נחמן, שיראה צורבא מרבנן

קישור לקבלת ה"בקי צור" ©

בקי צור

ללמוד להבין ולזכור

מסכת יבמות דף כב

לע"נ מרת פנינה (פסיה) ברין ע"ה

שבא ממערבא [=מארץ ישראל] ואמר, שנסתפקו במערבא אם גזרו על הגרים גם איסור שניות, ואם היה נשוי אם אמו יוציא, או שעל השניות לא גזרו.

ואמר על כך רב נחמן, הלא על הערוה עצמה לא גזרו אלא כדי שלא יאמרו באנו מקדושה חמורה לקדושה קלה, ולולא הטעם הזה לא היו גוזרים.

ואם כן, לענין שניות, שאין בהם טעם זה, שהרי כשהיה נוכרי לא היה אסור בשניות, לא אסרוהו בגירות.

עדות של אחים גרים

נתבאר שמדין תורה גר שנתגייר נחשב כמו קטן שנולד מעצמו ואין לו שום קרובים.

ולפיכך, אם נתגיירו שני אחים הם אינם נחשבים קרובים ויכולים להעיד ביחד וכן יכולים להעיד זה לזה.

ולדברי רב נחמן, אם היו אחים מהאב, הם יכולים להעיד גם לכתחילה, כי אצל נוכרים קורבת אב אינה קורבה כלל, כי רחמנא אפקרינהו לזרעיה, שנאמר "וְזָרְמָת סוּסִים זָרְמָתָם", ואם כן גם בגיותם לא נחשבו אחים, ואין להחמיר עליהם אחר גירות.

אבל אחים מן האם, בגיותם היו נחשבים אחים, ולכן גם אחר גירות, לכתחילה אין לקבל מהם עדות, ובדיעבד אם העידו, אפילו אחים מן האם עדותם עדות.

ולדברי אמימר, אפילו אחים מן האם מעידים לכתחילה, שהרי לאחר גירות אינם נחשבים קרובים.

ואף שלענין עריות גזרו עליהם שיהיו אסורים בקרובות. יש חילוק בין עדות, שמסורה לבית דין, וכשיקבלו עדות מאחים גרים משום שבגירותם נעשו כקטן שנולד, לא יטעו להכשיר עדות של אחים ישראלים. אבל ערוה לכל מסורה, שהכל נושאים נשים, ואם יתירו לגר לישא קרובותיו, עלולים אחרים לטעות. כי לא ידעו הטעם שגר שנתגייר כקטן שנולד הוא, ויבואו לשאת גם קרובות ישראליות.

אח ממזר דינו כאח לכל דבר

הממזר, אף על פי שהוא פסול שנולד באיסור מתייחס אחר אביו, ולפיכך מי שיש לו אח ממזר, אחיו הוא לכל דבר, ובכלל זה הדברים הבאים.

א. לענין יבום.

שני אחים, אחד כשר ואחד ממזר, ומת אחד מהם בלא בנים, אשת המת זקוקה לאח החי לייבום או חליצה.

ואם נזקקה אשת הכשר לאח הממזר, מאחר שהיא אסורה לו, הדין הוא שתחלוץ ולא תתייבם, ומכל מקום בדיעבד אם ייבם, קנאה, ומוציאה בגט.

ואמנם היה מקום ללמוד בגזרה שווה, שלא נאמרה מצוות יבום אלא באחים כשרים, שכן כבר נתבאר בדף י"ז, שהאחים שנאמרה בהם מצוות יבום הם אחים כבני יעקב, ובני יעקב היו כשרים. אך אין הדין כן, וגם אח ממזר הוא בכלל מצוות יבום.

והטעם לכך, כי מצינו, שבן ממזר פוטר את אשת אביו מיבום כפי שיתבאר בעזה"י להלן. ומעתה, כשם שבן ממזר נחשב בן, ופוטר מיבום, כך אח ממזר נחשב אח, וזוקק ליבום.

ב. לענין ירושה.

שני אחים, אחד כשר ואחד ממזר, ומת אחד מהם ואין לו זרע, האב יורש את בנו. ואם כבר מת האב, האח החי יורש את האח המת, אף על פי שזה כשר וזה ממזר.

ג. לענין טומאה.

כהן אסור ליטמא לרוב המתים, ומותר להיטמא לשבעת קרוביו, ובכללם לאחיו. ואין חילוק בדבר זה בין אח כשר לאח ממזר שגם הממזר נחשב אחיו ומותר לו להיטמא לו.

ואמנם היה מקום לומר, שלאח ממזר לא יטמא, שהרי לאשתו לא התירה לו תורה להיטמא אלא כשהיא כשרה, כפי שיתבאר בעזה"י להלן. ואם כן, לכאורה גם לאחיו,

בקיצור

ללמוד להבין ולזכור

מסכת יבמות דף כב

לע"נ מרת פנינה (פסיה) ברן ע"ה

לא יהא מותר להיטמא אלא כשהוא כשר.

אך אין הדבר כן, ויש חילוק בין אשה פסולה לאח ממזר, שהאשה הפסולה אסורה לו, ועליו לגרשה שלא תהא אשתו, ואם כן יש לדון אותה כאינה אשתו, אבל אחיו הממזר אחיו הוא בכל אופן.

היתר טומאת כהן לאשתו

נאמר לכהנים, "ויאמר ה' אל משה אומר אל הכהנים בני אהרן ואמרתי אלהם **לנפש לא יטמא בעמיו. כי אם לשארו הקרב אליו** לאמו ולאביו ולבנו ולבתו ולאחיו" (ויקרא כ"א ב').

ואמרו חכמים ששארו זו אשתו, ומכאן **שמותר לו להיטמא לאשתו.**

ונאמר גם, "**לא יטמא בעל בעמיו להחלו**" (ויקרא כ"א ד'), לומר שיש בעל שאינו מטמא לאשתו.

הא כיצד? מטמא הוא לאשתו כשרה, ואין מטמא לאשתו פסולה.

אח מהשפחה או מהנוכרית

ישראל שהיו לו שני בנים, אחד נולד לו מאשה ישראלית, ואחד נולד לו מאשה שהיא שפחה או נוכרית, בנו מהישראלית נחשב בנו, ובנו מהשפחה או מהנוכרית אינו נחשב בנו אלא בנה, כי הוא מתייחס אחריה, [כפי שיתבאר בעזה"י להלן], ואם כן שני בנים אלו **אינם נחשבים אחים.**

ולפיכך: (א) אם מת האחד בלא בנים, אין כאן מצוות יבום. (ב) ואינם יורשים זה את זה. (ג) ואם היה הכשר כהן, אינו מטמא לפסול.

הנולד מישראל ושפחה מתייחס אחריה

למדנו, שמי שאביו ישראל ואמו שפחה, אין הבן מתייחס אחר אביו הישראל אלא אחרי אמו השפחה.

וענין זה **מבואר בכתוב בענין עבד עברי שנשא שפחה כנענית**, "אם אֲדָנִי יָתֵן לוֹ אִשָּׁה וְיָלְדָה לוֹ בָּנִים אוֹ בָּנוֹת הָאִשָּׁה וְיָלְדָה תְּהִיָּה לְאֲדֹנָיָהּ וְהוּא יֵצֵא בְּגֹפוֹ" (שמות כ"א ד'), הרי שהבנים שנולדו מישראל ומהשפחה, עבדים הם כמותה.

ובהמשך יתבאר גם כן, מנין שוולד ישראל ונוכרית מתייחס אחריה.

בן ממזר דינו כבן לכל דבר

הממזר, אף על פי שהוא פסול שנולד באיסור, מתייחס אחר אביו, ולפיכך מי שיש לו בן ממזר, בנו הוא לכל דבר, ובכלל זה הדברים הבאים.

א. לענין יבום.

מי שמת בלא בנים, והניח אשה, אשתו זקוקה לאחי בעלה ליבום או חליצה. ואם היה לאיש בן, **אשתו פטורה מחליצה ויבום**, ובכלל זה גם אם היה לו בן ממזר, כי בן ממזר בן הוא לכל דבר.

ולמדו זאת ממה שנאמר בענין מצוות יבום, "כִּי יֵשְׁבוּ אַחִים יַחְדָּו וַיָּמָת אֶחָד מֵהֶם וַיָּבֶן אִין לוֹ לֹא תִהְיֶה אִשְׁתּוֹ תִּמָּת תְּחַוֶּצֶה לְאִישׁ זָר וַיִּבְמָה יָבֵא עָלֶיהָ וַיִּלְקַחָהּ לוֹ לְאִשָּׁה וַיִּבְמָה" (דברים כ"ה ה').

לא נכתב "וַיָּבֶן אִין לוֹ", אלא "וַיָּבֶן אִין לוֹ", כמו "עין", שיש לעיין ולבדוק אחר כל בן שהוא, ואם הניח איזהו שהוא בן, אפילו ממזר, אין כאן יבום, ואשת המת פטורה.

ב-ג. לענין הכאה ולענין קללה.

המכה את אביו או מקלל את אביו חייב מיתה, שנאמר, "וּמַכֶּה אָבִיו וְאִמּוֹ מוֹת יוּמָת ... וּמַקְלֵל אָבִיו וְאִמּוֹ מוֹת יוּמָת" (שמות כ"א ט"ו-י"ז).

ובן ממזר נחשב בן גמור, וגם הוא בכלל העונשים הללו, על הכאת אביו, ועל קללת אביו.

אמנם לענין קללה נאמר, "אֲלֵקִים לֹא תִקְלָל וְנָשִׂיא בְּעַמֶּךָ לֹא תִאָּר" (שמות כ"ב כ"ז), ללמד, שאין האיסור אלא בעושה מעשה עמך, ולא בחוטאים.

וממזר זה, שנולד מביאת אביו בערווה, כל זמן שאביו חוטא, ואינו עושה מעשה עמך,

בקי צור

ללמוד להבין ולזכור

מסכת יבמות דף כב

לע"נ מרת פנינה (פסיה) ברן ע"ה

אין בנו נענש על קללתו.

ורק אם עשה אביו תשובה, אף על פי שאין תקנה למה שעיוות, שהרי הוליד ממזר שאין לו תקנה, מכל מקום מאחר שעתה אינו חוטא, הרי הוא בכלל עושה מעשה עמד, והבן חייב על קללתו.

בן מהשפחה או מהנוכרית

ישראל שהיה לו בן משפחה או מנוכרית, אינו נחשב בנו אלא בנה, כי הוא מתייחס אחריה, כפי שנתבאר.

ולפיכך: (א) אם מת הישראל הזה, ולא היו לו בנים אחרים זולת הבן מהשפחה או הנוכרית, אשתו זקוקה ליבום. (ב) אם מת הישראל, אין הבן הזה יורש אותו. (ג) ואם מת הבן, אין האב הזה יורש אותו, (ד) ואם היה האב כהן, אינו מטמא לבן הזה. (ה-ו) ואם קללו הבן הזה או הכהו, אינו חייב על כך מיתה.

הבא על אחותו שהיא בת אשת אביו

שני כתובים נאמרו לאסור את אחותו מאביו. (א) "עָרוֹת אַחוֹתָי בַּת אָבִיךָ אוּ בַת אִמְךָ מוֹלְדֹת בֵּית אוּ מוֹלְדֹת חוּץ לֹא תִגְלַה עָרוֹתַי" (ויקרא י"ח ט'), וכל שהיא אחותך בת אביך בכלל זה, בין שנולדה לאביך מאשתו, ובין שנולדה לאביך מאנוסתו. (ב) "עָרוֹת בַּת אִשְׁתְּ אָבִיךָ מוֹלְדֹת אָבִיךָ אַחוֹתָי הוּא לֹא תִגְלַה עָרוֹתַי" (ויקרא י"ח י"א), ומשמעות הכתוב לאסור את אחותך הנולדת לאביך מאשתו.

לדעת תנא קמא בברייתא [הוא רבי שמעון], הבא על אחותו הנולדת לאביו מן האונסין, חייב רק מחמת הכתוב הראשון, המדבר גם באחותו מהאונסין וגם באחותו מהנישואין, ואינו חייב מחמת הכתוב השני, המדבר רק באחותו מהנישואין. והבא על אחותו הנולדת לאביו מאשתו, חייב גם מחמת הכתוב הראשון וגם מחמת הכתוב השני, ולפיכך **אם היה הדבר בשוגג, מביא שתי חטאות.**

ולדעת רבי יוסי בן יהודה, גם הבא על אחותו הנולדת לאביו מן הנישואין חייב רק חטאת אחת. שכן בכתוב השני, המדבר באחותו הנולדת לאביו מן הנישואין נאמר "אַחוֹתָי הוּא", ללמד, שאף אחותו זו, שהיא בת אשת אביו, סיבת איסורה רק משום שהיא אחותו, הנאסרת לו בכתוב הראשון, ואם כן אינו חייב אלא אחת.

אחותו בת אביו ובת אמו

כבר נתבאר, ששני כתובים נאמרו בענין איסור אחותו.

א. "עָרוֹת אַחוֹתָי בַּת אָבִיךָ אוּ בַת אִמְךָ מוֹלְדֹת בֵּית אוּ מוֹלְדֹת חוּץ לֹא תִגְלַה עָרוֹתַי" (ויקרא י"ח ט'), ומהכתוב הזה למדנו, שאחותו שהיא בת אביו לבד, או אחותו שהיא בת אמו לבד, אסורה לו, אבל לא נתבאר בכתוב מה דינו באחותו שהיא גם בת אביו וגם בת אמו.

ב. "עָרוֹת בַּת אִשְׁתְּ אָבִיךָ מוֹלְדֹת אָבִיךָ אַחוֹתָי הוּא לֹא תִגְלַה עָרוֹתַי" (ויקרא י"ח י"א), ומהכתוב הזה למדנו, שכל שהיא אחותו בת אשת אביו אסורה לו, בין שאשת אביו היא אמו, ובין שאינה אמו, ואם כן למדנו מכאן שגם אחותו מאביו ומאמו אסורה לו, ובתנאי שאמו היא אשת אביו.

אבל לא נתפרש באחד מהכתובים הללו, מה דינו באחותו מאביו ומאמו, כשאמו אינו אשת אביו, כגון שנולדו הוא ואחותו מאנוסת אביו.

ואמרו חכמים, שהריבוי האמור בכתוב השני, "אַחוֹתָי הוּא", בא ללמד, גם על אחותו מאביו ואמו, כשהאם היא אנוסת האב ולא אשתו, שגם היא אסורה לו.

אין מזהירים מן הדין

נתבאר שאף שאסר הכתוב את אחותו מאביו לבד או אחותו מאמו לבד הוצרך לפרש שגם מי שהיא אחותו מהאב ומהאם אסורה לו.

ולכאורה היה מקום ללמוד איסור זה בקל וחומר, שכן אם הוא אסור באחותו מאב לבד או מאם לבד, כל שכן שהוא אסור באחותו

בקיצור

ללמוד להבין ולזכור

מסכת יבמות דף כב

לע"נ מרת פנינה (פסיה) ברן ע"ה

מאב ואם.

ומתוך כך שכתבה זאת תורה בפירוש, למדנו, שאין מזהירים מן הדין. כלומר אין ללמוד איסורי תורה בקל וחומר, וכל שלא נכתב האיסור בפירוש, אף על פי שניתן ללומדו בקל וחומר, אינו אסור.

ואין לומר, שבאמת ניתן ללמוד איסורי תורה בקל וחומר, ואף על פי כן כתבה תורה בפירוש איסור זה, כדרכה בכמה מקומות, שפירשה דברים שהיינו יכולים ללמוד בקל וחומר [=מילתא דאתיא בקל וחומר טרח וכתב לה קרא]. והטעם שאין לומר זאת, כי לכך נאמר המיעוט "הוא", לומר לך, דווקא משום שנאמר האיסור בפירוש הוא אסור, אבל בקל וחומר לא היינו למדים.

ולדברי רבי יוסי ברבי יהודה, מלבד הדברים הללו, למדנו מהכתוב "אָחוּתָּךְ הוּא" דבר נוסף, שאחותך שהיא בת אשת אביך, אתה חייב עליה רק משום אחותך, כפי שנתבאר לעיל.

שכן אם בא הכתוב הזה ללמד רק איסור אחותו מאב ואם, היה צריך לכתוב זאת בכתוב הראשון בענין איסור אחותו. ומתוך כך שנכתב באיסור בת אשת האב, הדבר מלמד גם דין זה, שכשהיא אחות ובת אשת האב, חייב עליה רק משום אחות.

אחותו משפחה או נוכרית

[כדעת רבי יוסי ברבי יהודה]

נתבאר, שלדעת רבי יוסי ברבי יהודה, הבא על אחותו, בין שהיא בת אנוסת אביו, ובין שהיא בת אשת אביו, חייב רק משום אחותו. והכתוב "עָרוֹת בֵּית אִשְׁתְּ אָבִיךָ מוֹלְדֵת אָבִיךָ אָחוּתָּךְ הוּא לֹא תִגָּלֶה עָרוֹתָּהּ" (ויקרא י"ח י"א) לא בא ללמד חיוב שני על אחותו שהיא בת אשת אביו.

ולדעת רבי יוסי ברבי יהודה, הכתוב הזה בא ללמד דבר אחר, והוא, שאיסור אחותו נאמר רק כשנולדה אותה אחות לאביו ממי שיש בה לאביו אישות, כלומר שנולדה לאביו מישראלית שיש לה קידושין.

אבל אם נולדה האחות הזו לאביו משפחה או מנוכרית שאין להן אישות בישראל, הנוולדת מהן אינה קרויה אחותו, ואינה בכלל האיסור.

ומסקנת הגמרא בדף כ"ג, שהכתוב הזה, "עָרוֹת בֵּית אִשְׁתְּ אָבִיךָ", מלמד על אחותו מנוכרית שאינה קרויה אחותו ולכן אינה בכלל האיסור.

אבל ענין זה שאחותו משפחה אינה קרויה אחותו, למד מכתוב אחר, "אִם אֶדְנִי וְתָן לוֹ אִשָּׁה וְיִלְדָהּ לוֹ בָּנִים אוֹ בָּנוֹת הָאִשָּׁה וְיִלְדֶיהָ תִּהְיֶה לְאֶדְנֶיהָ וְהוּא יֵצֵא בְּגִפּוֹ" (שמות כ"א ד').

אין קידושין תופסים בשפחה ובנוכרית

ענין זה שאין קידושין תופסים בשפחה ובנוכרית למדוהו חכמים במסכת קידושין.

בשפחה אין קידושין תופסים, שנאמר בעבדים "עִם הַחֲמוֹר" (בראשית כ"ב ה') כלומר עם הדומה לחמור, שאין בהם קידושין.

ובנוכרית אין קידושין תופסים, שנאמר באשת יפת תואר "וְאַחַר כֵּן תָּבוֹא אֵלֶיהָ וּבְעֵלְתָּהּ וְהִיְתָה לָּךְ לְאִשָּׁה" (דברים כ"א י"ג) כלומר רק אחר הגירות, אבל בעודה נוכרית אין לה קידושין.

קורבה על ידי אונס

נתבאר שלדעת רבי יוסי ברבי יהודה, הכתוב "עָרוֹת בֵּית אִשְׁתְּ אָבִיךָ" בא ללמד, שאיסור אחותו נאמר רק כשנולדה אחותו לאביו ממי שתופסים לו בה קידושין.

ואין לומר, שהכתוב "עָרוֹת בֵּית אִשְׁתְּ אָבִיךָ" בא ללמד, שאחותו אסורה לו רק כשהיתה לאביו אישות באמה בפועל, כלומר שהיא בת אשת אביו, אבל אם היתה אחותו בת אנוסת אביו, אינה אחותו ואינה אסורה לו.

והטעם שאין לומר כן, כי רבא הוכיח מסתירת הכתובים, שהפסוק, "עָרוֹת בֵּית בְּנֵךְ אוֹ בֵּית בְּתֻלְךָ לֹא תִגָּלֶה עָרוֹתָּךְ פִּי עָרוֹתָּךְ הִנֵּה" (ויקרא י"ח י"ג) מדבר בבנות בנו ובתו מהאונסין [כפי שיתבאר בעזה"י בדף צ"ז], הרי שבנו ובתו מהאונסין קרויים בנו ובתו, ואם כן הוא הדין לאחותו מהאונסין, נקראת היא אחותו.